

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ КАР'ЄРІВ КРИВБАСУ

Є.В. Поздній¹, К.М. Мігунова²

1- асистент кафедри ботаніки та екології

Криворізький державний педагогічний університет

2 - студент природничого факультету

Криворізький державний педагогічний університет

Вступ. Промисловий розвиток Криворіжжя став причиною докорінних змін гідрологічної структури території краю. В результаті діяльності людини на території Кривого Рогу виник цілий ряд нових ландшафтних елементів, зокрема природно – техногенні водойми зі специфічним та унікальним поєднанням чинників середовища.

Найбільш поширеним типом природно - техногенних водойм на території Криворізького залізорудного басейну є озера, що утворилися в результаті накопичення атмосферних опадів, талих снігових вод і частково підземних вод на днищах відпрацьованих і закинутих кар'єрів. Дослідження особливостей формування та розвитку специфічних для промислових регіонів водойм природно–техногенного походження мають не системний характер, потребують деталізації, що і визначає актуальність нашого дослідження.

Мета роботи полягала в аналізі і оцінці особливостей формування кар'єрів Кривбасу.

Об'єкт та методи дослідження. Кар'єри Кривбасу з утвореними в них природно-техногенними водоймами досліджувалися загальнонауковими методами.

Результати та їх обговорення. Освоєння запасів залізних руд Криворізького басейну можна умовно поділити на історичні етапи: дореволюційний (1881 – 1917 рр.), довоєнний (1918 – 1941 рр.), післявоєнний (1945 – 1985 рр.), сучасний [1].

Дореволюційний період характеризується видобуванням залізної

руди відкритим способом. При цьому відпрацьовувались поклади багатих залізних руд, які мали глибину залягання 20-30 м. У перші роки гірничих розробок процес видобутку руди був досить примітивним. Розкривні роботи велись за допомогою плугів і кінської тяги. Скельні породи та залізна руда подрібнювались за допомогою ручного бура і підривання свердловин порохом. Починаючи з 1887 року в зв'язку з малопродуктивністю ручної праці при розширенні виробництва поступово відбувається процес механізації гірничих робіт. В цілому в дореволюційний період було створено достатньо потужний за мірками того часу силовий та ремонтний комплекси.

Основним способом видобутку руди в дореволюційний період були відкриті розробки (60 – 62% від загального видобутку). Основна причина – неглибоке залягання залізрудних порід та відносна дешевизна такого способу ведення гірничих розробок [2].

В період громадянської війни число діючих кар'єрів та шахт скоротилося, що привело до затоплення більшості з них.

Довоєнний період на початковому етапі характеризується домінуванням відкритих способів видобутку залізної руди (відновні роботи, гостра потреба держави в залізі). Але поступово відпрацювання багатих руд біля поверхні, зростання витрат на вскришні роботи та механізація процесу підземного видобутку приводять до переведення майже всього об'єму видобутку під землю. Кар'єрний видобуток руди наприкінці 30-х років складає лише 2 - 4% від загального.

В період 1941 – початку 1944 рр. на території Криворіжжя залізна руда не видобувалась.

Післявоєнний період характеризується змінами в технологіях переробки корисних копалин, перш за все в галузі збагачення залізних руд. В 50 – 60-ті роки ХХ сторіччя будуються та починають працювати гірничо-збагачувальні комбінати. З цього періоду спостерігається тенденція зростання обсягів видобутку залізної руди відкритим способом.

Однак наприкінці ХХ сторіччя обсяги видобутку були значно скорочені за соціально – економічними причинами [1].

Висновки. Таким чином, створення кар'єрів на території Криворіжжя безпосередньо пов'язане з освоєнням запасів залізних руд та підпорядковується впливу цілого ряду природних, економічних, технологічних та соціальних чинників. Створення нових кар'єрів на

території Криворіжжя припадає на два етапи – дореволюційний та післявоєнний. В довоєнний період нові кар'єри майже не створювались, а в основному експлуатувались старі, дореволюційні.

Список використаної літератури.

1. Капленко Ю.П. Трансформація способів и технологій добычи залізних руд в Криворожском басейні / Ю.П. Капленко, В.А. Колосов // О.М. Поль і розвиток гірничої промисловості в Криворізькому басейні (збірник матеріалів громадських читань). – Кривий Ріг: Видавничий Дім, 2002. – С. 138 – 143.
2. Мельник О.О. Технічний розвиток Криворізького басейну в ХІХ на поч.ХХ ст. / О.О. Мельник // О.М. Поль і розвиток гірничої промисловості в Криворізькому басейні (збірник матеріалів громадських читань). – Кривий Ріг: Видавничий Дім, 2002. – С. 15 – 22.